

Column

‘Na decennia waarin veiligheid op en vanuit zee vanzelfsprekend bleek en alle aandacht uitging naar vredesoperaties, is maritieme oorlogsvoering terug van weggeweest’

Sergei Boeke is politiek adviseur bij het NAVO-hoofdkwartier JSEC in Duitsland. Hij schrijft op persoonlijke titel.

De Russische marine verloor op 14 april 2022 de slagkruiser *Moskva*. Volgens Oekraïne was het schip getroffen door twee *Neptune* antischepsraketten, die vanaf land waren afgevuurd. Russische woordvoerders ontkenden dit gelijk – volgens hen was brand in een munitieopslag de oorzaak – maar een dag later viel het land wel de Oekraïense fabriek aan die de *Neptune*-raketten produceert. Het verlies van de *Moskva* betekende zowel een symbolische als een strategische tegenslag voor Rusland. Het vlaggenschip van de Zwarte Zee vloot was genoemd naar de hoofdstad en met haar teloorgang lijkt een amfibische landing op de kust ten westen van de Krim van de baan. Het betreft het grootste verlies van een oorlogsschip sinds het zinken van de Argentijnse *General Belgrano* tijdens de Falklandoorlog. Tijdens deze oorlog - veertig jaar geleden – maakte een andere antischepsraket, de *Exocet*, zijn debuut. Argentinië had minder dan tien van deze *sea-skimming missiles* in haar bezit maar slaagde erin HMS *Sheffield* en het transportschip *Atlantic Conveyor* tot zinken te brengen – en de Britten de stuipen op het lijf te jagen. De *lessons learned* uit deze oorlog hebben jarenlang de operationele doctrine van de *Royal Navy* en de Koninklijke Marine bepaald. Het is tijd om deze lessen weer tegen het licht te houden.

In een *peer-to-peer* conflict zullen bovenwatereenheden het zwaar krijgen. Ze worden overal door sensoren en satellieten gevolgd, kunnen maar relatief traag en in twee dimensies manoevreren en hun beperkte voorraad raketten kan in de meeste gevallen niet op zee worden herladen. Er is inmiddels een breed scala aan antischepsraketten met een bereik van meer dan honderd kilometer, die vanaf land, zee of door een vliegtuig kunnen worden afgevuurd. Marineschepen hebben weliswaar meer bekwame lucht- en zelfverdedigingssystemen dan voorheen, maar in een conflict zal de tegenstander deze willen bedelven met salvo's geavanceerde ballistische raketten, kruisvluchtwapens of drones. Bij de *Moskva* - en tijdens de Falklandoorlog – waren salvo's niet eens nodig; de enkele raketten glipten gemakkelijk door de luchtverdedigingsschil heen. Voorts blijkt na een treffer effectieve brandbestrijding essentieel om levens (en het schip) te redden. Hier lijkt de *Moskva* eveneens tekort hebben geschoten. Dit is overigens niet alleen een probleem voor de Russische marine. Zo brandde het Amerikaanse amfibische transportschip *Bonhomme Richard* in 2020 volledig af, mede door het falen van de brandbestrijdingsorganisatie.

Na decennia waarin veiligheid op en vanuit zee vanzelfsprekend bleek en alle aandacht uitging naar vredesoperaties, is maritieme oorlogsvoering terug van weggeweest. Terwijl Oekraïne vecht voor zijn bestaan proberen analisten te begrijpen wat het conflict betekent voor de rol van tanks, drones en cyber. Ook is bezinning over de rol van fregatten op zijn plaats, zeker gezien de dreiging van antischepsraketten. De KM heeft altijd veel geïnvesteerd in luchtverdediging – in tegendeel tot onderbootbestrijding – maar het probleem ligt niet alleen bij een toegenome dreiging. De kwetsbaarheid ligt ook in een steeds kleiner wordende bovenwatervloot. Alle schepen zijn kapitale schepen geworden, waarbij verlies of beschadiging ervan niet meer op te vangen is. Hiernaast zijn de OPV's nagenoeg onbewapend, hebben de zes fregatten een beperkt aantal lanceerstellen (met weinig raketten op voorraad in Nederland) en blijven de amfibische en transportschepen grote, aantrekkelijke doelwitten. In de zeventiende eeuw kwam Peter de Grote nog naar Nederland om te leren hoe een marine op te zetten en in te richten; nu wordt het weer tijd om scherp te kijken wat de Russen wel, en vooral niet goed doen.